

Смернице за реализацију родитељских
састанака у образовно васпитним
установама на тему превенције
злоупотребе психоактивних супстанци

Радионице за родитеље

Увод

Образовно васпитне установе имају значајну улогу у реализацији здравствено васпитног рада са децом и родитељима. Једна од тема које треба обухватити у оквиру овог рада је и превенција злоупотребе психоактивних супстанци. У великом броју школа реализују се превентивне активности, како кроз краткорочне интервенције, тако и у оквиру добро структурираних пројеката/програма. За адекватну реализацију програма превенције злоупотребе психоактивних супстанци потребно је да реализатори имају неопходна знања и вештине за њихово спровођење. У оквиру спровођења ових активности могу се јавити поједина питања која захтевају одговор специјализованих стручњака (нпр. психијатара, психолога) што наставнике може обесхрабрити да учествују у превенцији злоупотребе психоактивних супстанци.

Врло често, родитељи се нерадо одазивају на позиве за учешћем у трибинама и предавањима које организују стручњаци чиме се губи прилика да се што већи број родитеља оснажи за разговор о проблемима са којима се суочавају или ће се можда суочити.

Родитељски састанци који се у највећем броју васпитно образовних установа редовно одржавају представљају прилику да се са родитељима разговара о злоупотреби психоактивних супстанци и о томе шта они као родитељи могу да учине на превенцији. Управо са циљем да се запослени у образовању подстакну и оснаже да са родитељима разговарају на ову тему написан је овај кратак приручник за спровођење родитељских састанака на тему злоупотребе психоактивних супстанци.

Овај материјал сачињен је у оквиру Твининг пројекта "Имплементација Стратегије за борбу против дрога (компоненте смањења понуде и потражње) који спроводи Република Србија (Министарство унутрашњих послова и Министарство здравља/Институт за јавно здравље Србије "Др Милан Јовановић Батут") са немачко чешким конзорцијумом. Материјал је сачињен по узору на сличан материјал који се користи у Пољској и стручњаци из пољске Канцеларије за дроге су са сарадницима из Србије (школски психолози, педагози, специјалисти превентивних грана медицине) разматрали примењивост овог материјала у школама у Србији.

Циљ спровођења родитељских сарадника је да подстакне активан однос родитеља према превенцији злоупотребе психоактивних супстанци и допринесе бољој сарадњи наставника и родитеља у сузбијању овог проблема.

Овакав рад са родитељима нема за циљ да замени добро структуриране програме и пројекте за оснаживање породице, већ да омогући да се и они родитељи и наставници који нису имали прилике да прођу едукације за рад на превенцији злоупотребе психоактивних супстанци укључе у њихову реализацију. Уколико се током спровођења родитељских састанака отворе питања на која наставник не може да понуди одговор онда се родитељи упућују на стручњаке који могу да дају конкретан одговор или да пруже помоћ. Искуства из Пољске, где се овакав начин рада примењује, показао је веома добре резултате и наишао је на велико интересовање наставника и родитеља.

Састанак I

Први знаци – шта можемо да учинимо?

Трајање: 45 - 60 минута

Циљеви:

1. Подићи свест родитеља о вредности здравља, здравих стилова живота и активног односа према личном здрављу и окружењу.
2. Подићи свест родитеља о томе колико је значајно да постоје јасна правила функционисања (понашања) у друштву и породици током читавог живота.
3. Усмерити пажњу родитеља на прве знаке који указују на могуће експериментисање (употребу) психоактивних супстанци.

Методe рада:

- Предавање
- Дискусија
- Рад у групама

Помоћна средстава:

- флип-чартови, папири + маркери или беле табле; - папири;
- оловке.

План састанка:

1. **Добродошлица за родитеље и представљање циљева и поступка рада самог састанка (око 10 минута)**

Циљ: Упознавање родитеља са темом састанка, повећање заинтересованости за тему здравља и мотивисање за активно учешће на превенцији злоупотребе психоактивних супстанци код деце.

Поступак:

Наставник треба да поздрави родитеље и захвали се на томе што су дошли. Наставник води рачуна о томе да све протекне у пријатељској атмосфери. Наставник може направити другачији распоред у учионици, нпр. другачији размештај столица, може

седети заједно са родитељима, понудити освежење. Битно је да се створи амбијент који се разликује од уобичајених родитељских састанака.

Напомена!

*Битно је да родитељи не стекну утисак да су позвани у школу због лошег понашања своје деце, него да учине нешто за здравље своје деце заједно са наставницима. Не треба да стекну утисак да су они једини који су одговорни за превенцију злоупотребе супстанци, него да су позвани од стране неког ко жели да им помогне у овој области и уопште у васпитању деце.

Наставник треба да најави два састанка, и наведе разлоге за њихово организовање, као и да ће се током састанака разговарати о коришћењу психоактивних супстанци међу децом и адолесцентима и значајној улози коју у том погледу имају родитељи и школа.

- Наставник такође даје информације о тренутним активностима на подизању свести, циљевима, и напретку који остварује.
- Наставник објашњава методе рада које ће се користити током овог састанка. Уколико ће се родитељи по први пут сусрести са интерактивним методама рада, онда наставник појашњава те методе.

2. Представљање родитеља (5 минута)

Циљ: Интеграција и изградња поверења у групи

Поступак:

Наставник предлаже родитељима да се кратко представе, нпр. “Зовем се XY, ја сам родитељ ZY” *

*Ово је намењено родитељима који не познају једни друге. У групи у којој се родитељи међусобно познају, могу се користити друге методе интеграције, нпр. “Молимо вас да нас подсетите како се зовете и да додате један атрибут који почиње истим словом којим почиње и Ваше име, на пример – Зовем се Анастасија и ја сам амбициозна”.

3. Активност: “Правила и последице” (20 минута)

Циљеви: Указати родитељима да је битно да се има активни однос према свом животу и здрављу што подразумева и одговорност за здравље и поступке. Указати родитељима да је у развоју и васпитању деце битно да се поставе одређене границе, као и да децу треба упознати са последицама које следе уколико не поступају по

успостављеним правилима. При томе треба истаћи да су правила неопходна, да су направљена увек због неке користи, због здравља, напретка, спречавања неспоразума са околином или лоших последица и да омогућују лакше живљење.

Дискусија: “Каква правила се постављају деци током боравка у кући?”

Поступак:

Наставник треба да подели родитеље у парове (родитељи који седе један до другог) и тражи од њих да разговарају о правилима која постоје у њиховим кућама:

- **Шта су кућна правила? Да ли сви чланови породице треба да поштују иста кућна правила?**
- **Како да знате да ваше дете разуме постављена кућна правила?**

Потом, наставник треба да охрабри неколико родитеља да представе јавно своја кућна правила (нпр. “ми увек вечерамо у исто време - навести у које време ...; “моја деца долазе из школе тачно на време”, “ми говоримо куда излазимо и када ћемо се вратити”). Наставник записује правила на табли/флип-чарту.

Након слушања родитеља, наставник би требало да да следећи коментар:

1 КОМЕНТАР наставника

Деца су, а нарочито тинејџерима, потребна правила – границе. Они служе као путоказ и показују како би требало да се понашају, шта је добро, а шта лоше. Често се дешава да прва правила о којима деца уче долазе из одређених друштвених норми и да су повезана са одређеном традицијом. Она се обично односе на поштовање приватности, ненасиље, поделу послова у кући, учешће у породичним догађајима.

Родитељи и учитељи постављају границе и очекиване последице уколико се правила прекрше. Деца очекују од родитеља да реагују уколико се нешто лоше дешава и да пронађу решење за проблем. Они желе да гледају на родитеље као на своје савезнике, на које се могу ослонити у тешким моментима.

Уколико су родитељи сувише попустљиви и не постоје посебна правила у породици, тинејџери нису у стању да прилагоде своје понашање екстерним нормама и ограничењима (нормама и ограничењима која су постављена ван куће).

Међутим, уколико родитељи делују на сувише репресиван начин, практикују претерану контролу и нису у стању да разумеју позицију коју заступа њихово дете (тинејџер),

онда се тинејџер супротставља и може покушати да исказује независност, борбу против строгих правила или тоталне екстерне контроле.

Након тога наставник поставља следеће питање: **“Шта родитељи раде када њихова деца крше правила?”**

- родитељи тада наводе различите начине реаговања у таквим ситуацијама. Након слушања какве идеје имају родитељи, наставник би требало да да следећи коментар:

2 КОМЕНТАР наставника

*Младима треба објаснити консеквенце кршењанаведенихправила и потребно је **фер поступање** у случају да крше правила. Они желе да буду сигурни да неће бити одбачени уколико нешто не крене како треба. Такође је јако битно да су родитељи **доследни и поуздани** – да могу да делују онако како кажу, у складу са последицама, али да су такође способни да отворено признају своје грешке.*

Последице би требало формулисати као правила понашања. Родитељ је тај који их дефинише, нпр. „Од понедељка ћу стављати на прање само онај веш који је стављен у корпу за прљав веш“. Кршење правила ће укључити реакцију родитеља, нпр. уколико не дођете кући у договорено време, наредни викенд нећете моћи да изађете са друштвом, или уколико сте писали графите на школском зиду, мораћете да их префарбате, итд.

Последице се могу поделити на природне, логичке и оне засноване на правилима и треба да буду поучне.

Уколико желимо да последице буду делотворне, онда морају бити:

- упознати са њима пре него прекрше правило
- озбиљне, али не и понижавајуће
- адекватне кршењу одређеног правила
- примењиве што је пре могуће, а не да се одложе на неко време
- нивелисане – правити их озбиљнијима у зависности од поступка детета

Шта би требало избећи при дефинисању консеквенци:

- тражење начина за осветом
- награђивање лошег понашања
- претити и обећавати истовремено
- понижавање
- придавање превеликог значаја казни

4. Активност: “Како да знам да моје дете експериментише са психоактивним супстанцама? (20 минута)

Циљ: Подићи свест родитеља о сигналима упозорења и њиховој улози, као родитеља, у превенцији ризичног понашања.

Поступак:

Наставник дели родитеље у три групе*. У свакој групи дискутује се на исту тему; из перспективе различите психоактивне супстанце. Свака група има свог представника који ће јавно изложити до којих запажања и закључака се дошло у раду те групе (вођа групе).

*подела у групе се може урадити различитим средствима и методама. Једна од њих је “бројање”. Родитељи се пребројавају на три, а након тога се распореде у групе: јединице, двојке и тројке.

Родитељи разговарају о следећим темама **“Како да знам да моје дете...**

- а) пуши цигарете?** (група 1)
- б) конзумира алкохол?** (група 2)
- с) користи психоактивне супстанце?** (група 3)

Свака група записује своје запажања на листу папира (папир и оловке им пре почетка рада даје наставник)

Након што истекне време за рад у групама, наставник тражи од вођа група да прођу кроз резултате рада своје групе

Сви родитељи слушају, а наставник записује повратне информације на флип-чарту или на белој табли према следећем распореду:

Врста супстанце	Промена у понашању	Промена у изгледу
Цигарете		
Алкохол		
Дроге		

На крају, наставник допуњује запажања до којих су дошли родитељи, и уколико је неопходно сумира активност – коментар.

3 КОМЕНТАР наставника

Сваки тинејџер покушава да сакрије од родитеља да користи било које психоактивне супстанце. Чак се и међу онима који су веома опрезни могу уочити одређени знаци који указују на коришћење ових супстанци. У почетној фази коришћења супстанци, показатеља је мање него у другој фази, а у трећој фази можемо говорити, не само о сигналима, већ о симптомима болести. Што пре родитељи уоче проблем и почну да реагују, уколико ће и помоћ бити ефикаснија.

Сваки сигнал који уоче може представљати врх леденог брега – само стручњак може одредити тачну дијагнозу.

Такође је битно напоменути да различита алармантна понашања не морају увек бити повезана са коришћењем психоактивних супстанци. Она се могу појавити као резултат других проблема, као што су проблеми у породици или школи, повређених осећања, љубавних крахова и многих других, које не треба занемарити или банализовати.

5. Завршетак (5 минута)

Поступак:

Наставник дели едукативне материјале и тражи од родитеља да дају свој коментар (нпр. у кругу да свако да свој коментар):

Опција А

“Шта мислите о информацијама које су вам презентоване? Шта сте на овај начин сазнали о себи и о свом детету?”

Опција В:

Молим вас, довршите реченицу ... (по нахођењу наставника)

- “Данас сам научио да...”
- “Нисам очекивао да...”
- “Реч којом би се предпочило шта осећам је ...”

На крају састанка, наставник позива родитеље да присуствују наредном састанку и обавештава их о термину.

Уколико су на располагању помоћни материјали за састанак би могли бити

брошуре и лифлет о врстама и ефектима психоактивних супстанци као и материјал у коме се наводе ***знаци употребе супстанци код адолесцената***

Прилог 1

Сигнали упозорења – знаци употребе психоактивних супстанци код адолесцената

Фаза I – Прва пробања

Одрасли треба да обратe пажњу на разговоре са децом и адолесцентима: када покушамо да разговарамо са дететом, можемо приметити да ли покушава да банализује опасности које носи конзумирање супстанци или брани оне који их конзумирају (нпр. дете каже: „Сви у мом разреду пуше цигарете, то је нормално...“, „Много њих пуши марихуану и ништа им не фали“). Може се десити и да:

- Осетите мирис цигарета, марихуане или других супстанци (сладак мирис, сличан мирису сушеног биља).
- Приметите знаке интоксикације алкохолом.
- Уочите трагове или дувана на одећи или кожи.
- Треба да помогнете детету услед несреће или повреде која се догодила док је дете било под дејством психоактивне супстанце.

Фаза II – Зарад задовољства и бежања од негативних осећања

Није лако приметити знаке употребе супстанци код тинејџера који их конзумирају да би побегли од негативних осећања и смањили стрес који је у вези са школом или да би смањили осећај анксиозности, туге или других проблематичних емоција. Ти млади људи обично имају добре резултате у школи, нису бунтовни и не праве проблеме родитељима. Када су у питању адолесценти који експериментишу са психоактивним супстанцама ради разоноде и задовољства, сигнали могу бити јаснији. Осим горе поменутих сигнала који су типични за фазу I, постоје други које је лакше приметити. Може се десити:

- **Губитак интересовања, амбиција:** Може се уочити у односу на школу: лошије оцене, неуспевање да се заврше домаћи задаци на време и то се понавља, кашњење, изостајање из школе, свађе са професорима и одустајање од свих ваншколских активности.

- **Удаљавање** од осталих чланова породице(закључавање у собу), често одсуствовање од куће, излагање без да се каже где се иде и са ким, избегавање разговора са родитељима, лоши изговори и лажи.
- **Промена друштва:** претходно друштво је замењено новим, обично старијим. Дете не жели да упозна родитеље са новим пријатељима.
- **Бунтовништво,**које се може манифестовати као непослушност, одбијање да се поштују правила у кући, агресиван говор, напади беса, раздражљивост, чести сукоби са члановима породице, интересовање за култове или омладинске поткултуре.

Важан сигнал може бити давање обећања да ће се поправити и неуспевање да испуни обећано.

Јасни сигнали да постоји проблем са злоупотребом супстанци код свих тинејџера у фази II могу бити:

- **Промене у понашању** као што је замена дана за ноћ, периоди узнемирености испреплетени умором и лењост (могуће спавање у току часова), нови стил косе и одеће, коришћење сленга, често проветравање спаваће собе, паљење тамјана и коришћење освеживача ваздуха.
- **Физички знаци** нпр. црвенило, водењасте-стакласте очи, неприродно проширене или сужене зенице, промене на кожи (осип, пеге, црвенило).
- **Дроге или прибор за уживање дроге,** који се може наћи код деце или у њиховим стварима и у њиховој соби. То могу бити комади изгореле фолије, мали стаклени предмети или огледала, мале пластичне кесе које садрже прах, пилуле или сушено биље.

Фаза III – Зависност

Знаци који говоре о употреби супстанци су обично јасни и трешко их је прикрити. Поред горе поменутих, може се уочити следеће:

- **Пад расположења** који је узрокован коришћењем дроге и осећајем заробљености: осећања кривице, беспомоћности, повређености, нервозе, неповерења (врло често се јавља у виду опсесивности и параноичности), могуће су идеје о самоубиству.
- **Кршење закона:** узимање ствари од куће, крађе, туче, вандалско понашање итд. Диловање дроге како би се набавио новац за количине за сопствену употребу. Као последица може се десити да дете створи утисак о себи као о популарној и траженој

особи – окружено је „пријатељима – сарадницима или купцима“ или може доносити кући ствари које су му други људи дали у замену за дрогу. Проституисање може такође бити начин доласка до новца за дрогу.

- **Погоршање здравственог стања:** честе прехладе, цурење носа, главобоља, бол у грлу, бол у мишићима, крварење из носа, губитак тежине, вртоглавице, губици свести, самоповређивање. Поремећај памћења и концентрације.
- **Промене у облачењу:** губитак интересовања за адекватно облачење и хигијену.

Кожа: хладна, знојење, свраб, црвенило и надутоост, видљиви знаци убода;

Очи: укрштене, мутне, надуते, стакласте.

Написано на основу наставног материјала преузетог из „Превентивне интервенције у школама“. Аутори: Anna Borucka, Katarzyna Okulicz-Kozaryn, Agnieszka Pisarska. ИНСТИТУТ ЗА ПСИХИЈАТРИЈУ И НЕУРОЛОГИЈУ У ВАРШАВИ. Издао од МЕТОДОЛОШКИ ЦЕНТАР ЗА ПСИХОЛОШКУ И ПЕДАГОШКУ ПОДРШКУ, ВАРШАВА 2008.

САСТАНАК II

Што више знаш, више можеш да приметиш и помогнеш

Трајање: 45 - 60 минута

Циљеви:

- Побољшање знања родитеља о заштитним факторима који делују против потенцијалне злоупотребе супстанци код деце (позитивни породични односи).
- Подстицање родитеља да разговарају са децом о психоактивним супстанцама.
- Давање основних информација о установама које могу бити од помоћи.

Методи рада:

- Предавања
- Дискусије
- Рад у групама

Помоћна средстава: радне свеске, маркер/оловке

План састанка:

1. Добродошлица родитељима (5 минута)

Циљ: Интеграција и изградња поверења у групи

Поступак:

Наставник треба да поздрави родитеље (захвали се онима који су поново дошли, као и новима на њиховом присуству). Осврне се поново на тему састанка која се тиче употребе супстанци међу децом и адолесцентима и представи план састанка. Наставник треба да пита родитеље о њиховом виђењу теме састанка и утисцима са првог састанка.

2. Дискусија (10 минута)

Циљ: Пружање информација о дрогама које су присутне у локалној заједници,

Поступак:

Наставник наглашава да је главни циљ да се ближе размотри феномен коришћења психоактивних супстанци међу децом и адолесцентима и одређени стилови живота тинејџера. Наставник поставља родитељима следећа питања и усмерава дискусију.

- Које изворе сте до сада користили да се информисете о коришћењу супстанци међу тинејџерима (други родитељи, пријатељи, ТВ, штампа, електронски медији, итд.) Можете ли да наведете које психоактивне супстанце су доступне у локалној заједници?
- Јесте ли икада разговарали са својом децом о психоактивним супстанцама? Како је текао разговор и какав је био резултат?

Напомена:

Обратите пажњу да родитељи који су дошли на овај састанак први пут или они који прошли пут нису добили брошуру о дрогама, сада добију материјал са провереним информацијама о психоактивним супстанцама .

Може се догодити да родитељи не знају ништа о психоактивним супстанцама. У том случају, наставник треба да изложи најзначајније супстанце, које су најчешће присутне и представљају претњу у локалној заједници (те информације морају бити базирани на стручној литератури, информације добијене од стручњака за превенцију и лечење из локалних центара за болести зависности).

Наставник затим резимира шта родитељи већ знају и закључује да ми, одрасли, обично знамо мање о психоактивним супстанцама него млади, који су више радознали и жељни нових информација. Истовремено, адолесценти су склони експериментисању и преласку неких ограничења.

3. Активност – “Шта родитељи могу да учине да заштите своју децу од злоупотребе психоактивних супстанци?” (20 минута)

Циљ: Повећање само-ефикасности у контексту ризика од зависности од психоактивних супстанци.

Помоћни материјал: Индивидуалне радне свеске – "Шта могу да урадим да заштитим своје дете од злоупотребе психоактивних супстанци?" (Прилог 2).

Поступак:

Наставник подели радни материјал међу родитељима: (доле наведеног садржаја)

Облици помоћи	ДА	НЕ
1. Пажљиво слушам своје дете и стрпљиво разговарам са њим.		
2. Трудим се да негујем поверење међу нама.		
3. Дајем му подстицај и подршку за његове активности у којима се остварује као креативна особа и која му претстављају задовољство.		
4. Тражим помоћ од стране наставника.		
5. Договарам се о правилима понашања са својим дететом и сходно договореном доследно водим рачуна да их он или она поштују.		
6. Примењујем принцип ‘веруј, али провери’ – желим да знам где моје дете иде и шта он/она ради када је код куће и ван ње.		
7. Тражим стручну помоћ уколико је потребна		
8. Дајем пример.		
9. Информишем своје дете о опасностима у вези са употребом психоактивних супстанци.		
10. Друго		
11. Друго		

Дати времена родитељима да провере ДА/НЕ одговоре. Након неколико минута (отприлике 5 минута) наставник треба да замоли родитеље да се поделе у парове и продискутују своја мишљења у вези са овим питањима:

- Који облик подршке би Ви користили најчешће и зашто?
- Који облик подршке не бисте желели да користите и зашто?
- Који облик подршке мислите да није могућ или је тешко изводљив и зашто?

Током рада у паровима, наставник треба да се постара да свако у паровима има довољно прилике да изнесе своје мишљење. Након што су сви у паровима изнели своја гледишта, наставник треба да пита родитеље ко жели да са целом групом подели своје мишљење (питати 2 до 3 особе, зависно од преосталог времена).

4. Активност

а) “Интервенције код куће” (20 минута)

Циљ: Учинити родитеље свесним важности добрих односа између њих и деце као основог превентивног фактора за ефективну интервенцију.

Помоћни материјал: Радни материјал “План интервенција код куће” (Прилог 3),

Пример ситуације (Прилог 4),

Поступак:

Наставник треба да објасни да ће у следећој вежби цела група дискутовати и решавати заједно један тежак породични проблем, када је примећено коришћење дрога код детета. Наставник треба да подели радни материјал (Прилог 3) који садржи План интервенција код куће. Сви присутни треба да се упознају са шемом (дати им неколико минута да прочитају садржај) и онда да одглуме хипотетичку ситуацију која је предложена. Затим се траже два добровољца да изведу кратку игру улога*.

*Инструкције:

Изабрати двоје родитеља: Један родитељ је у улози оца/мајке, а други у улози сина/ћерке.

Ономе ко је сад у улози родитеља се дају кратке инструкције о хипотетичкој ситуацији и његов/њен задатак је да разговара се “дететом” и да му да информације о опасностима и могућим последицама у случају да је прекршено правило “Не конзумирам дроге”. Разговор као вид интервенције се води на основу Плана интервенција код куће.

б) Установе и програми

Уколико предложена активност изазове приговоре код родитеља и нико од родитеља неће пристати на игру улога, онда наставник може да разговара са родитељима о установама у области превенције и лечења од коришћења психоактивних супстанци које постоје у локалној заједници.

Активност – Установе и програми за помоћ корисницима психоактивних супстанци и њиховим подорицама

Циљ: Прикупити информације о свим службама и програмима помоћи у области психоактивних супстанци, подстаћи сарадњу између родитеља и размену информација.

Помоћни материјали: Радни материјал “Информативни водич о установама и програмима у области психоактивних супстанци ” (Прилог 5)

Поступак: Рад у групи

Наставник треба да подели родитеље у тимове по троје. Зависно од броја родитеља биће 5,6 или 7 тимова и више. Сваки тим добија радни материјал (Прилог 5) и попуњава га. Након неколико минута, два тима од по три се споје да направе тим од 6 чланова. Упореди податке које имају и допуне у јединствени радни материјал. Онда се тих 6 споји са других 6 и тако даље. Активност се спроводи све док се не дође до једне велике групе и једног листа са информацијама. Активност може да се допуни тако што се одмах ставе 3 тима да раде заједно и допуне једни друге. Наставник треба да има свој Водич за информације (или неку другу стручну публикацију са информацијама).

Информативни водич о установама и програмима у области превенције и лечења злоупотребе психоактивних супстанци		
Но.	Установа	Контакт
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
.....		

5. Завршетак (5 мин.)

Циљ: Подстаћи родитеље да се укључе у рад на превенцији.

Поступак:

Наставник треба да подели едукативни материјал, Наставник треба да резимира обрађено на претходна 2 састанка, осврћући се на то шта су родитељи научили и истичући важност одржавања позитивних односа са децом и важност примећивања промена у понашању и различитих сигнала. На крају наставник треба да замоли родитеље да изнесу шта су они научили, могуће кроз реченице у форми: “Данас сам научио...”

СРЕЋНО!

НАПОМЕНА!

Уколико, током састанака, родитељи адолесцента који експериментишу са психоактивним супстанцама, то изнесу наставнику, треба да им се пружи савет и подршка у смислу уговарања састанка, сусрета са стручним лицем (психолог, педагог, лекар, терапеут) који би им пружио више детаљнијих информација о могућим опцијама подршке и интервенција.

Помоћни материјали за састанак:

1. “Листа установа-програма који постоје у области дрога”.
2. Стручна литература која се може препоручити родитељим

"Шта могу да урадим да заштитим своје дете од злоупотребе психоактивних супстанци?"

Облици помоћи	ДА	НЕ
1. Пажљиво слушавам своје дете и стрпљиво разговарам са њим.		
2. Трудим се да негујем поверење међу нама.		
3. Дајем му подстицај и подршку за његове активности у којима се остварује као креативна особа и која му претстављају задовољство.		
4. Тражим помоћ од стране наставника.		
5. Договарам се о правилима понашања са својим дететом и сходно договореном доследно водим рачуна да их он или она поштују.		
6. Примењујем принцип 'веруј, али провери' – желим да знам где моје дете иде и шта он/она ради када је код куће и ван ње.		
7. Тражим стручну помоћ.		
8. Дајем пример.		
9. Информисем своје дете о опасностима у вези са дрогама.		
10. Нешто друго:		
11. Нешто друго:		

ПЛАН ИНТЕРВЕНЦИЈА КОД КУЋЕ

Драги родитељи,

Уколико сумњате или знате да ваше дете користи психоактивне супстанце (пуши цигарете, пије алкохол или узима дроге) ИНТЕРВЕНИШИТЕ!

Први корак – разговарајте!

1. Објаснити ситуацију – навести разлоге за започињање разговора:

“Хтео/ла бих да причам са тобом:

- јер имам разлога да верујем да пушиш цигарете/пијеш алкохол/узимаш дроге. Ја сам веома забринут/а поводом тога. Морамо озбиљно да разговарамо.

или

- знам да користиш дроге/пијеш алкохол/пушиш цигарете. Забринут/а сам због тебе и твоје будућности и због тога морам озбиљно да разговарам са тобом”

2. Одредите свој положај – по могућности градирајте свој проблем на скали

- Покушајте да од свог детета добијете што је више информација могуће о његовом /њеном животу. Покажите интересовање за његове/њене пријатеље, шта он/она раде када су ван куће, за шта је заинтересован/а, итд. Сазнајте да ли он/она имају проблема ван куће, нпр. у школи.
- Упоредите ова сазнања са онима које сте добили посматрањем функционисања детета у кући, као и са сигналнима из школе или оним добијених из неких других извора.

3. Обезбедите повратну информацију - (и у случају када знате да ваше дете користи психоактивну супстанцу, али и када само сумњате у то)

- Изразите своју забринутост када дете користи дрогу/пије алкохол/пуши цигарете;
- Кажите му/њој о променама које сте уочили када је у питању нпр. његово/њено понашање, изглед и наступ у школи.
- Питајте дете који су његови разлози за коришћење психоактивних супстанци.
- Покушајте разговором да усмерите дете на неке активности које ће му донети задовољство и самопотврђивање.
- Пружите истините податке о директним опасностима по здравље и безбедност, које су повезане са употребом одређене психоактивне супстанце

- Врло јасно изјавите да очекујете од вашег сина/ћерка да престане са узимањем супстанци (алкохола, цигарета, дрога)
- Укажите свом детету на то које следеће кораке намеравате да предузмете – дефинишите последице.

Сценарио са улогама

Прилог 4

Информативни водич о установама и програмима у области превенције и лечења злоупотребе психоактивних супстанци		
Бр.	Установа	Контакт
1.		
2.		
3.		
4.		
.....		